

ANGELS IN AMERICA

van **tony kushner** regie **ivo van hove**

toneelgroepamsterdam

–
rolverdeling op achterzijde

van tony kushner

regie ivo van hove

dramaturgie peter van kraaij

vertaling carel alphenaar

scenografie & lichtontwerp jan versweyveld

muziek wim selles

video tal yarden

kostuums wojciech dziedzic

–
assistentie regie remi beelprez

assistentie scenografie ramón huijbrechts

assistentie kostuumontwerp rebekka wörmann

hoofd techniek & productie götz schwörer

productieleiding angelina kroft

techniek reyer meeter, arist richartz (1e inspiciënten),

emile bleeker, sanne de boer, karl klomp, dennis van

scheppingen, martijn smolders, erwin sterk, nadin topal,

daan westendorp

kostuumatelier farida bouhbouh, wim van vliet (hoofd)

castingadviezen hans kemna

kap & grime david verswijveren

fotografie jan versweyveld

grafisch ontwerp brigiet van den berg, jan versweyveld

publiciteit marleen koens, mette raaphorst

druk ssp amsterdam

ANGELS IN AMERICA

De voorstelling duurt circa 5 uur,
inclusief een lange pauze.

Angels in America ging in 2008 in première
en werd meteen een hit. Hans Kesting werd
voor zijn rol bekroond met de Louis d'Or.

#angelsinamerica

barry atmsa, fedja van huêt | amsterdam | 2008

‘De mens heeft niet alleen het vermogen om te veranderen maar is in staat zijn diepste kern opnieuw uit te vinden. En dat is in zekere zin vanuit een Joods perspectief een manier om Gods aanwezigheid in de wereld te duiden.

Als we spreken over de goddelijke aanwezigheid, dan herkennen we die in het aangezicht van onze medemens waarop zijn potentieel staat af te lezen.’

– Tony Kushner

synopsis

–

Amerika tijdens de Reagan-jaren. Het politieke klimaat is doordrongen van paranoia. Aids heet de nieuwste dreiging. Een ziekte die oorspronkelijk vooral de homogemeenschap treft en door de conservatieve regering wordt doodgezwegen. Twee New Yorkers proberen elk op hun manier om te gaan met het nieuws van hun besmetting. De jonge ex-dragqueen Prior en de aartsconservatieve advocaat Roy Cohn, die zijn omgeving dwingt over de aard van zijn ziekte te liegen uit vrees voor het verlies van aanzien. Prior wordt door zijn vriend Louis verlaten en blijft alleen achter, vechtend tegen de Engel in zijn visioenen. Louis vlucht in de armen van de mormoonse jurist Joe die zijn huwelijk de rug toekeert en zijn homoseksualiteit leert aanvaarden. In het aanschijn van de dood vindt Prior een grote innerlijke kracht, terwijl Roy wordt achtervolgd door de demonen uit zijn verleden. Hij die zich ongenaakbaar dacht door een netwerk van machtige vrienden sterft eenzaam en verlaten.

In het eerste deel, het Millennium naakt, gooien ziekte en een erkenning van seksuele geaardheid alle zekerheden overboord. De breuken die ontstaan weken de personages los van hun wortels: familie, partner, religie of politieke ideologie. In het tweede deel, Perestroika, ontstaan nieuwe vriendschappen en relaties, maar worden de personages ook geconfronteerd met het pijnlijke proces van verandering. De mens wil, in het aanschijn van de dood of de pijn van een relatiebreuk, wel veranderen, maar deinst ook terug voor de ingrijpende gevolgen. Kushner toont dat identiteit niet te reduceren valt tot godsdienst, ras of seksuele voorkeur, maar een voortdurend proces is dat alleen in aanraking met anderen tot stand kan komen. Angels in America is een pleidooi voor complexiteit, gelaagdheid en moed om de wereld met open ogen en armen tegemoet te treden.

auteur

tony kushner

–

'Pessimisme van de geest, optimisme van de wil'

De Amerikaanse Tony Kushner (1956) is één van de meest gerenommeerde toneelschrijvers van deze tijd. Voor Angels in America ontving hij in 1993 de Pulitzer Prize voor het beste toneelstuk. Kushner laat zich niet onder één noemer vangen: hij is homoseksueel, agnost, democraat, neo-socialist, Jood, politiek activist en essayist. Kushner buigt zich in zijn stukken over de vraag hoe mensen kunnen veranderen nu er geen grote ideologische modellen meer beschikbaar zijn. Hoe ze verbindingen kunnen aangaan in een maatschappij gekenmerkt door individualisme en verdeeldheid.

Ook in het tweeluik Angels in America: A Gay Fantasia on National Themes draait het om transformatie, herboren worden en de lange aarzelende weg daar naartoe. Alle personages staan op een keerpunt in hun leven. Ze begeven zich in een transitzone waarin alles opnieuw te ontdekken en te veroveren is. Aarzelend ontstaan nieuwe vriendschappen en relaties die hun sporen nalaten en ieders identiteit opnieuw helpen vormgeven. Deze kwetsbare, zoekende en angstige mensen vinden bij elkaar de kracht en hoop om verder te gaan. Kushner gelooft dat compassie en medemenselijkheid de ingrediënten zijn waardoor mensen met uiteenlopende achtergronden zich kunnen verenigen: *'Marx was right: The smallest divisible human unit is two people, not one; one is a fiction. From such nets of souls societies, the social world, human life springs. And also plays.'*

Niet toevallig speelt Angels in America zich af in het Reagan-tijdperk. Het toont een maatschappij waarin alles lijkt te draaien om eigenbelang, winstbejag en het recht van de sterkste. Tegen deze achtergrond schetst Kushner de zoektocht van zijn personages en de diepe veranderingen die zich in hen

voltrekken: Louis leert ziekte en aftakeling een plaats te geven in zijn wereldbeeld, Joe aanvaardt zijn homoseksualiteit, Harper overwint haar angsten en keert uit haar hallucinaties terug in de echte wereld, Hannah evolueert van een kille naar een tolerante en compassievolle vrouw, Belize beseft dat zelfs zijn grootste vijand recht heeft op vergeving, Roy sterft vereenzaamd maar ook in een staat van kinderlijke regressie en aanvaarding en Prior tenslotte kiest voor het leven. Hij wijst resoluut de Engel af die ontstond uit zijn verlangen de tijd stil te zetten en zo zijn ziekte te bezweren. Een Engel ook die hem de opdracht gaf stilstand onder de mensen te helpen verkondigen. Aan het einde van Angels in America beseft Prior meer dan ooit dat de mens geschapen is om te veranderen en vooral lief te hebben. Het is dat alles overrompelende inzicht dat Kushners epos ook meer dan 20 jaar na de wereldpremière in San Francisco zo ontroerend en noodzakelijk maakt.

regie

ivo van hove

–

Ivo van Hove had al lang zijn oog laten vallen op Angels in America. Met het verstrijken van de tijd lijkt het stuk minder een aids-epos te zijn en sluit het aan bij thema's die Van Hove nu bezighouden: de idee van een gelaagde identiteit, migratie en de vermenigving van kamertheater met het wereldtoneel. In Angels in America komen alle personages los van datgene wat hen tot dan toe houvast had geboden. De meest uiteenlopende mensen en op het eerste gezicht onverzoeerbare vijanden raken op elkaars pad. En steeds worden ze door deze ontmoetingen fundamenteel veranderd. Angels in America toont hoe moeilijk maar ook noodzakelijk verandering is. Tevens blijken mensen in periodes van diepe wanhoop, pijn en verlies in de verbeelding troost te vinden. Angels

in America is een ode aan de verbeelding, niet enkel als vlucht uit een onleefbare realiteit, maar ook als bron van inzicht.

Van Hove regisseert dit seizoen ook Maria Stuart, Songs from far away, Antigone en Kings of war.

scenografie

jan versweyveld

–

Jan Versweyveld ontwierp een open ruimte waarin de personages op zoek gaan naar zichzelf en elkaar. Hun moeizaam verworven identiteit breekt bij het begin van het stuk open. Ze komen los van hun wortels en laten hun (t)huis achter. Ze begeven zich in een ruimte waarin ze experimenteren met nieuwe relaties. Die ruimte valt in de vormgeving volledig samen met de lege scène van de schouwburg. De personages roepen zelf de locaties op en maken het publiek deelgenoot van hun hallucinaties. Zo ontstaat een scenografie gebaseerd op de verschillende subjectieve werelden en perspectieven.

personages & quotes

–

prior walter
(eelco smits)

–

Ex-dragqueen bij wie aids wordt vastgesteld, wordt bezocht door een engel die hem de opdracht geeft de mensheid tot stilstand te manen.

'Het is 1986 en d'r heerst pest, de helft van mijn vrienden is dood en ik ben nog maar 31 en godverdomme elke morgen als ik wakker word denk ik dat Louis naast me ligt en dan duurt het minuten voor ik in de gaten heb dat ik alleen ben, dus ja, misschien begin ik te flippen.'

louis ironson
(fedja van huêt)

–

De vriend van Prior die voor de naderende aftakeling op de vlucht slaat en slechts moeizaam zijn grote theorieën en morele principes in de praktijk leert brengen.

'Als ik er nu eens tussenuit knijp? Zou je me dan eeuwig haten?'

roy cohn
(hans kesting)

–

Alom gevreesde ultrarechtse advocaat die wegens wanpraktijken uit de Orde van Advocaten geroyeerd dreigt te worden en die zijn hiv-besmetting angstvallig verborgen houdt.

'Wat kan de dood mij brengen dat ik niet al heb meegemaakt? Ik heb geleefd. Leven, dat is het allerergste. Nooit bang zijn, laat niets je de weg versperren.'

joe pitt
(marwan chico kenzari)

–

Mormoonse jurist en protégé van Roy Cohn die zijn huwelijk op de klippen ziet lopen door zijn verborgen homoseksualiteit en met wie Louis een relatie begint.

'Maakt het verschil? Als ik in aanleg een slechte, smerige eigenschap zou hebben? Als ik die maar te vuur en te zwaard bestrijd! Wat wil je nou? Wat wil je van me, Harper? Nog meer? In Godsnaam, wat nog meer? Wat blijft er over? Ik ben een lege huls.'

personages & quotes

harper pitt
(hélène devos)

–
Zijn labiele vrouw die langzaamaan haar dagdromen en hallucinaties inruilt voor een zoektocht in de echte wereld.

'Niets gaat ooit verloren. Alle vooruitgang is moeizaam. Verlangen naar wat we achterlieten en blijven dromen. Dat denk ik tenminste.'

hannah pitt
(marieke heebink)

–
Joe's mormoonse moeder die vanuit Salt Lake naar New York afreist om haar zoon te redden en zich ontfermt over Prior.

'Een engel is een stukje geloof, met armen en vleugels die je kunnen dragen. Niets om bang voor te zijn. Laat 'ie je vallen, laat jij hem vallen. Zoek je wat nieuws.'

belize
(roeland fernhout)

–
Ex-vriend van Prior en verpleger van Roy Cohn met wie hij een gevecht 'op leven en dood' voert.

'De blanke lul die het volkslied schreef wist wat 'ie deed. Het woordje 'free' componeerde hij op zo'n hoge noot dat niemand erbij kon. De moord op de vrijheid. Doelbewust. Kom mee naar kamer 1013 van mijn ziekenhuis. Dat is Amerika. Terminaal, gek en slecht.'

Naast deze personages wordt Angels in America ook bevolkt door droomfiguren die uit de verbeelding van de personages ontstaan:

de engel
(alwin pulinckx)

–
Ontstaan uit Priors verlangen om de tijd en zijn ziekte een halt toe te roepen.

mr. lies
(roeland fernhout)
Harpers imaginaire droomvriendje die haar verlangen naar een zuivere wereld helpt vormgeven.

ethel rosenberg
(marieke heebink)

–
Joodse vrouw die door Roy Cohn tot de elektrische stoel werd veroordeeld op verdenking van het doorspelen van atoomgeheimen. Nu komt ze als een kwelgeest aan zijn sterfbed rondspoken.

Bijrollen: een rabbi, politicus Martin Heller, een eskimo, dokter Henry, verpleegster Emily, een homo en 's werelds oudste bolsjewiek.

angels in america

amsterdam stadsschouwburg (020 624 23 11)

za 13, zo 14 sep

new york brooklyn academy of music

do 23, vr 24, za 25 okt

ensemble & gasten

kitty courbois, hélène devos, jip van den dool, roeland fernhout, fred goessens, janni goslinga, aus greidanus jr., marieke heebink, robert de hoog, gaité jansen, hans kesting, hugo koolschijn, ramsey nasr, chris nietvelt, celia nufaar, frieda pittoors, alwin pulinckx, halina reijn, vanja rukavina, gijs scholten van aschat, bart slegers, eelco smits, mariana aparicio torres, johan van assche, juliette binoche, laura de boer, evgenia brendes, charlie-chan dagelet, katelijne damen, tamar van den dop, harm duco schut, marc van eeghem, suzanne grotenhuis, abke haring, fedja van huêt, kevin janssens, marwan chico kenzari, anna raadsveld, camilla siegerts, matteo simoni, karina smulders, leon voorberg, maartje van de wetering

seizoen 14 | 15

premières

maria stuart

van friedrich schiller
regie ivo van hove
productie toneelgroep amsterdam/
toneelhuis
nov, dec 14, jan, feb, mrt 15

medea

van simon stone naar euripides
regie simon stone
dec 14, jan, feb, mrt, apr 15

antigone

van sophocles
regie ivo van hove
productie barbican london, théâtres
de la ville de luxembourg i.s.m.
toneelgroep amsterdam
coproductie edinburgh international
festival, théâtre de la ville – paris,
ruhrfestspiele recklinghausen
feb, mrt, apr, mei 15

coningin lear

van tom lanoye naar shakespeare
regie eric de vroedt
mrt, apr 15

songs from far away

van simon stephens
regie ivo van hove
coproductie mostra internacional de
teatro de são paulo
mrt 15

kings of war

van william shakespeare
regie ivo van hove
coproductie barbican london, holland
festival, théâtre national de chaillot
jun 15

een bruid in de morgen

van hugo claus
regie maren e. bjørseth
productie ta-2/frascati producties
okt 14

reprises

de entertainer

van john osborne
regie eric de vroedt
aug 14

the fountainhead

van ayn rand
regie ivo van hove
aug, sep, okt 14

hamlet vs hamlet

van tom lanoye naar shakespeare
regie guy cassiers
productie toneelgroep amsterdam/
toneelhuis
sep, okt 14

lange dagreis naar de nacht

van eugene o'neill
regie ivo van hove
sep 14

angels in america

van tony kushner
regie ivo van hove
sep, okt 14

scènes uit een huwelijk

van ingmar bergman
regie ivo van hove
coproductie kaaitheater
nov, dec 14

la voix humaine

van jean cocteau
regie ivo van hove
nov 14

othello

van william shakespeare
regie ivo van hove
nov 14, mei 15

nora

van henrik ibsen
regie thibaud delpout
apr, mei 15

na de repetitie / persona

van ingmar bergman
regie ivo van hove
coproductie théâtre de la place (liège),
théâtres de la ville de luxembourg, maison
des arts de créteil
mei 15

ta-junior

king lear jr.

naar william shakespeare
regie victor mentink, priscilla vaudelle
mrt, apr 14

ta-alliantie

hetty & george

van george groot, adelheid roosen
regie titus muizelaar
coproductie adelheid | female economy,
bellevue lunchtheater
nov, dec 14

toneelgroep amsterdam marnixstraat 427 | 1017 pk amsterdam | (020) 795 99 00
tga.nl | info@tga.nl | @tgamsterdam | facebook.com/toneelgroepamsterdam

ANGELS IN AMERICA

prior walter
eelco smits

louis ironson
fedja van huêt

roy cohn
hans ke sting

joe pitt
marwan chico kenzari

harper pitt
hélène devos

hannah pitt / ethel rosenberg
marieke heebink

belize / mr. lies
roeland fernhout

de engel
alwin pulinckx